

Spojky (*sojby*) jsou gramatická slova, která sama nejsou větnými členy, ale spojují větné členy nebo celé věty a vyjadřují přitom jejich významový vztah.

Podle toho rozeznáváme spojky členské, nevětné (např. Otec a matka přišli. - Природа не храм, а мастерская. Тургенев *Родина není chrám, níбрž ділна*) a větné (Душно стало в сакле, и я вышел на воздух освежиться. Летомтов *V chýši začalo být dusno a já jsem se vyšel osvěžít na vzduch*. - Как только будет что-нибудь известно, сейчас же доложите! Симонов *Jakmile bude něco známo, hned mi to hláste*). Menší část srojek může mít obě funkce, ale více je srojek pouze větných. Někteřých srojek se užívá i po koncové pauze (teče); připojují rak větu k větě předcházející nebo k celému kontextu (např. Чему ты усмехášься? Или ты не вёришь, что я великий государь? Пушкин *Чему се усмиváш? Nebo nevěříш, že jsem veliký ranovníк?*).

Spojky vlastní (původní) a nevlastní (nepůvodní)

Nejstarší jsou souřadící spojky **и, а, но**, které mají převážně spojkovou platnost od nejstarších dob historických; proto se jim též říká spojky vlastní (původní); z hlediska dnešního jsou nedvozené (nesouvisí slovotvorně se žádným jiným slovem). Velmi staré je také **да**, které však má desud z velké části platnost částice, a spojky **или, ибо** (vznikly složením z **и + ли, и + бо; ли** je dnes tážací částice, **бо** mělo význam důvodový).

Pozn. I u původních srojek se spojkový význam mohl v dávných dobách vyvinout z jiného významu. Spojkový význam však u nich po celou dobu historickou převažuje nad významy jinými (*и* je též vytykáací částice a citoslovce, *а* citová částice a citoslovce).

Ostatní spojky jsou docela zřejmě nepůvodní (nevlastní) a vznikly v různých obdobích vývoje ruštiny z jiných slovních druhů.

Z částic vznikly opakované spojky **то — то** (a složené **то ли — то ли, не то — не то; sr. též а то, не то, инак**), **ни — ни** (záporná vytykáací částice).

Z příslovců časových a měrových vznikly spojky **чуть, лишь, едва, только**, z příslovců srovnávacích spojky **слибно, точно** (o **будто** viz níže).

Ustrnulý tvar podstatného jména tkví ve spojece **раз**.

Z ustrnulých tvarů slovesných vznikly spojky **если (z *есть* ли), буде заст. (z *будет*), будто (будь мо), хотя, хоть** (od slovesa *хотеть*), **пускай, пусть** (imperativ); přechodníky se staly

e) Předmět sílový:

идти за врачом, послать за слесарем, бегать за директором, бороться за свободу, сражаться за независимость родины; догадываться о результате экзамена, рассказывать о своих неудачах, упомянуть о своих предшественниках, думать о да-лёком друге, заботиться о его счастье, вспомнить о прожитом, мечтать о будущем, знать всё о своих товарищах, спрашивать о здоровье, просить о помощи; присматриваться к своим со-трудникам, приглаживаться к студентам; смотреть на учителя, кричать на соседа, сердиться на племянника, жаловаться на жизнь, нападать на своих противников, экономить на еде; сжа-литься над несчастным, победа над врагом, работать над про-ектом; выступить **прóтив** необоснованных обвинений, бунтовать прóтив начальства; советоваться **относительно** дальнейшего хода работ.

d) Предмет dotukový a stykový:

добавить к книге указатели и карты, присоединиться к группе туристов; держаться за руки, схватиться за голову; беседовать, разговаривать с колёзниками, обращаться ласково с ребёнком, бороться с сорняками, собирать с товарищами, проститься с ро-дителями, встретиться со знакомыми, делиться впечатлениями с родными; принять участие в туристском походе; борьба между классами; споткнуться о камень, опереться о стёнку.

e) Предмет odlukový:

отказаться от наград, отстранить от дел, отличить рожь от ячмені, отрезать от хлеба большой ломоть, уйти от жены, скрывать болезнь от родных, отдыхать от работы, сделать тайком от начальника, уйти от преследователей, очистить от ржавчины, проснуться от тяжёлого беспокойного сна; выпросить деньги у родителей, просить у соседа ручку, купить у соседа участок, у них пропала собака; исключить из комсомола.

f) Предмет zájmový:

сражаться за родину, платить за всех, голосовать за предло-жение, высказаться за революцию, принять деньги за отца, сделать работу за товарища, молиться за сыновей; сделать для дяди, жертвовать собой для общего блага; платить на ребёнка, трудиться на благо родины.

g) Предмет vztahový:

у меня болит голова; со мной случилось несчастье, равный с тобой; походить на отца.

součástí složených spojek **благодаря** тому **что**, **несмотря** на **то что**.

Nejrozšířenější spojky podřadivé však vznikly ze vztahových zájmen a zájmenových příslovci: **что** (a složené **чтобы**), **как** (**как бы**, **кабы** apod.), **когда**, **пока** (z příslovce **пока**).

Z uvedených slov vznikly spojky jen v jistém kontextu; vedle toho se většinou tato slova zachovala i v původním významu nebo nabyla za jiných podmínek jiných významů než spojkových. Tak např.:

то má funkci částice (**То-то** и оно! **То** je **то** **правда!** - **Где** **то** он сейчас? **Кде** **так** **та** **я?**) a je souzvučné i se středním rodem ukazovacího zájmena **тот**. **Чуть**, **лишь**, **едва**, **только**, **пока** jsou i časová a měrová příslovce,*) sr. např. Он едва дошёл. **Стеж** **дошёл**. × Едва пошёл дождь, как настроение упало. **Сотва** **зацало** **пршеть**, **напада** **клясла**. - **Пока** **ничего** не известно. **Затим** (**досуд**) **не** **ни** **знамо**. × Мы посидели, пока он уснул. **Посидели** **я** **с** **ме**, **докуд** **не** **уснул**.

Словно, **точно** jsou příslovce míry: У меня **точно** **такой** **же** **чемодан**. **Мам** **правэ** **таков** **ка** **ка**. × Кричит, **точно** **с** **ума**. **Кричи**, **яко** **кдыбы** **се** **зблázнил**.

Хоть a **пусть** jsou i částice: Приходи **хоть** **один**. **Прийд** **аспой** (**треба**) **сам**. — **Хоть** **видит** **око**, **да** **зуб** **не** **не** **мёт**. **Пříklad** **Очи** **бу** **jedly**, **але** **залудек** **не** **мэже** (doslovný překlad: **i** **кдыž** **око** **види**, **зуб** **не** **беру**). - Пусть идет! **А** **си** **иде!** × Пусть он ошибся, но ошибку можно исправить. **А** **кхоль** **се** **змгил**, **чыбу** **је** **можно** **на** **пра** **ит**.

Что, **когда** a **как** jsou i vztahnými a tázacími zájmeny n. příslovci, např. **Что** **посеешь**, **то** **и** **пожнёшь**. **Пříklad** **Со** **засеješ**, **то** **буде** **сліззет**. × **Что** **Ноздрев** **лгун** **отъявленный**, **это** **было** **известно** **всем**. **Gogol** **že** **je** **Nozdrev** **zjevný** **lhař**, **to** **bylo** **známo** **všem**. - **Когда** **они** **ушли**, **мать** **заперла** **дверь**. **Gorkij** **Кдыž** **одеšli**... × **Груша** „**Освобождение** **труда**“ **подняла** **знамя** **марксизма** **в** **тот** **момент**, **когда** **социал-демократического** **движения** **в** **России** **еще** **не** **было**. **Z** **odborné** **literatury** ... **v** **době**, **кды** ... × **Когда** **придешь?** **Кды** **придешь?** - Такие важнейшие отрасли народного хозяйства, как уголь, нефть, металлургия, находились в руках иностранного капитала. **Z** **odborné** **literatury** **Tak** **důležitá** **odvětví** **národního** **hospodářství**, **jako** **těžba** **uhlí** **a** **naftu**... × **Как** **можете** **это** **утверждать!** **Як** **мэжете** **то** **ле** **тврдит!** × Я видел, как он уходил. **Видел** **я** **с** **ме**, **як** **одхázел** **небо** **ho** **одхázел**.

*) Такé в чештинé mohou бýt slova *jedva*, *sotva*, *jen* i příslovci, i spojkami časovými.

Позн. Ве výslovnosti се познава вztahné **что** podle toho, že má přízvuk a vyslovuje се proto neredukované, kдеžто spojkové **что** je nepřizvučné a **-o** v něm tedy může být redukované. Kде by mohl vzniknout dvojsmysl, označuje се přízvuk i v jazyce psaném.

Spojku poznáme od jiných slovních druhů podle těchto znaků: **spojuje slova** nebo **věty** a vyjadřuje jejich významový vztah (v tom се stýká се vztahnými zájmeny, ale odlišuje се od částic, které vyjadřují povahu věty jimi uvozované nebo nějak zabarvují slovo, u něhož stojí, ale nic nespojují); **není větovým členem** (v tom се stýká с částicemi, ale liší се od vztahných zájmen a příslovci).

Позн. Odlišení spojek od vztahných zájmen, příslovci a částic je důležitě při překládání z ruštiny do češtiny i při praktickém užívání jazyka, protože се tato souzvučná slova v obou jazycích nekryjí. Proto musíme volit ekvivalent velmi opatrně се zřením k funkci překládaného slova. Slovně, jak je nutno v různé funkci přeložit české *ale*, *až*, *at*, *že*:

Пришёл, але brzy одёшёл. Он пришёл, но скоро ушёл (spojka) - *Ten ale zestár!* *Ну* и поспарил же он! (částice vyjadřující překvapení) - *To je ale lyžá!* *Вот* так лыжник! (částice vyjadřující podiv) - *Teta o tom věděla také*. - *Але?* *Тыя* *тоже* *знала* *об* *этом*. - *Нерожэла?* (tázací částice, vyjadřující překvapení).

Приду аз зitra. Я *приду* *только* *завтра* (vyukací příslovce) - *Аз večer приду доми, буду číst*. *Когда* *я* *вечером* *приду* *домой*, *буду* *читать* (spojka časová uvádí větu předčasnou před dějem věty hlavní) - *Malka čekala, až dítě usne*. *Мать* *ждала*, *пока* *ребёнок* *(не)* *заснул* (spojka časová, uvádí větu vedlejší omezuující trvání děje věty hlavní) - *Lekl se, až zestárnal*. Он испугался *до* *того*, *что* *даже* *посинел* (spojka účinková).

Прийд вчас, ат тэ некегай! Приходи *вовремя*, *чтобы* *тебя* *не* *ждали* (spojka, uvádí větu účelovou) - *Ат дэлаш coboli, мне* *не* *персвэдэш*. *Чтобы* *ты* *ни* *делал*, *меня* *не* *убедить* (spojka vyjadřující podmínkově přípuskovou vztah) - *Ат приде зiра!* *Пусть* *он* *придет* *завтра!* (částice imperativní) - *Ат зiје први ма!* *Да* *здравствуй* *Первое* *ма!* (částice práce) - *Ат се проради!* *Про* *вадьтсья* *мне* *на* *этом* *месте!* (částice práce).

Реки, же *не* *придје*. Он *сказал*, *что* *он* *не* *придет* (spojka obsahová) - *Придете, же?* *Вы* *придете*, *правда?* (citová částice tázací) - *Же* *урадне!* *Сморги*, *упадеш!* (citová částice) - *Же* *уз* *идеш!* *Наконец* *прииде!*

Podobně je české *co* *jednak* spojka časová, jednak zájmeno vztahné a tázací, sr. *A co váhá a co stojí, mizí bázeň Erben* = *Co* *na* *srdeci*, *to* *na* *jazyku* *Prislovci*.

České **jak** je spojka obsahová, časová a srovnávací a tázací příslovce, lidově i vztahné zájmeno (*to je ten člověk, jak jsme o něm mluvili*). - Naproti tomu spojka **když** се od odpovídajícího vztahného a tázacího zájmena **kdy** liší hláskově.

Spojky, vyjadřující významový vztah mezi souřadnými 403 větovými členy nebo mezi souřadnými větami, které spojují, nazývají се **соурадicí**.

Dělí се dále na slučovací (nejdůležitější jsou **и**, **да**, **то** — **то**, **ни** — **ни**; o jejich významech a užití viz II § 299—303), odporovací (např. **а**, **но**, **однако**, **зато**, **да**, **же**; v. II § 307 n.), stupňo-

васі (нарѣ. не только — но и, да и; v. П § 314—315), вылучовасі (нарѣ. или, ли — или, либо; v. П § 317 n.), důsledkové (поэтому, потому, и поэтому; v. П § 324 n.) a důvodové (ведь; v. П § 325).

Pozn. 1. V ruských mluvnicích se spojka *то* — *то* řadí ke spojkám vylučovacím.

2. V českých mluvnicích se k souřadícím spojkám počítá i spojka *дůvodová neboť*. V ruské mluvnické tradici se však odporovávající spojka *ибо* pokládá za spojku podřadící.

Spojky, které vyjadřují významovou poměr věty vedlejší k její větě řídicí, s níž jí v souvětí spojují, se nazývají **podřadící**. Dělí se na obsahové (**что, чтобы, будто, будто бы, как будто** aj.), časové (**когда, как только, только что, едва только, прежде чем, пока** aj.), srovnávací (**как, будто, словно, точно, как будто, чем** aj.), účinkové (так — что, так — чтобы), příčinné (так как, потому что, благодаря тому что, **ибо** aj.), účelové (**чтобы, дабы**), podmínekové (если, ежели, коли, **буде, когда, раз** aj.), přípustkové (хотя, несмотря на то что, пусть aj.) a odporovací (между тем как, в то время как). O jejich významu a užití viz ve skladbě, kapitoly o příslušných typech souvětí. Z toho se srovnávacích srojek **как, словно, точно** a **чем** užívá i k spojování větných členů (нарѣ. Я буду откровенная с вами, как мать. Čechov *Vudu k vám otevřená jako matka* — Голос егo звучит точно чужбой. А. Толстой *Его hlas zní jako cizí* — Он бежал быстрее, чем лошадь. Рушкін *Бѣжел rychleji než kůň*).

Pozn. Spojka *чтобы* připojuje infinitivní vazbu s významem účelovým nebo přací; ty však plní funkci infinitivních vět, nikoli pohybých větných členů.

404 **Spojky jednotlivé, opakované a dvojité**. Spojka stává nejčastěji mezi větnými členy nebo souřadnými větami (přiklání se foneticky k větě následující a od předcházející věty bývá pak oddělena konceovou pauzou — čárkou), anebo na začátku připojované věty vedlejší. Slučovací spojka **и** a vylučovací spojku **или, либо** se mohou opakovat u všech spojovaných členů nebo vět:

и — и, i — i: Мне хотелось и говорить, и читать, и стучать молотом где-нибудь в большом заводе, и стоять на вахте, и пахать. Čechov *Хотѣло се ми i мlавит, i číst, i тlоуci kladivem někde ve velké továrně, i stát na stráži, i орat*.

или — или, buď — nebo — nebo: Я *или* зарыдаю, *или* закричу, *или* в борморок упаду. Čechov *Buď zavzlykám, nebo zakřičím, nebo radnu do mllob*.

либо — либо, buď — nebo: Все живое в степи забилося *либо*

в нору, *либо* в густую траву. Бабаяевский *Všechno živé ve stepi se schovalo buď do nor, nebo do husté trávy*.

Vždy opakované jsou spojky **ни — ни, то — то, то ли — то ли, не то — не то**:

ни — ни, ani — ani: Вѣтхие кресты толпились в кучку. Ни калина не растёт меж ними, ни трава не зеленѣет. Gogol *Vetché kříže se kupily v hloučku. Ani kalina mezi nimi neroste, ani tráva se nezelená*.

то — то, tu — tu, hned — hned: То садился он на диван, то подошёл к окну, то принимался за книгу, то хотел мыслить — безуспешное хотѣнье. Gogol *Hned si sedal na divan, hned přistupoval k oknu, hned bral knihu, hned chtěl přemýšlet — marná snaha*.

не то — не то, ani ne A, ani ne B (něco mezi tím), *jako by — nebo spíše*: Наверху за постолком кто-то не то стонет, не то смеётся. Čechov *Navrchu za stropem jako by se někdo smál nebo spíše plakal*.

то ли — то ли, snad — nebo snad: От Ремизова связанной не вернётся; *то ли* он убит по пути, *то ли* Ремизов не мог ничем помочь. Simonov *...snad byla spojka cestou zabita, nebo snad Remizov nemohl ničím pomoci*.

Vedle opakovaných srojek má ruština tři spojky dvojité (tj. skládající se ze dvou různých částí, z nichž každá stojí u jednoho ze spojovaných členů nebo vět): slučovací **как — так и /jak — так**, stupňovací **не только — но и /nejen — нýбрž i** a vylučovací **ли — или, аť — nebo**:

При поездке в СССР я посетил как Москву, так и Ленинград. *Při cestě do SSSR jsem navštívil jak Moskvu, tak i Leningrad*. — Законы Кéплера относятся не только к движениям планет вокруг Солнца, но и к движениям спутников вокруг центральных планет. *Z odborné literatury Keplerovy zákony platí nejen pro pohyby planet... нýбрž i pro pohyby družic*... — Убьют ли его завтра утром или поспеются над ним, то есть останят ему эту жизнь, он всё равно погнёт. Čechov *Ať ho zítra ráno zabijí nebo аť se mu vysmějí, to jest — ponechají mu tento život, je stejně ztracen*.

Pozn. 1. Opakované **и** — **и** má význam vylučovací jako v češtině. Jinak se klade **и** v několikanásobném spojení až ke druhému, třetímu... členu nebo až před poslední člen, a má pak význam pouze slučovací, нарѣ. Колесо чулуное вертится, и гудит, и ветром отдаёт. N. Nékрасov *Litínové kolo se točí a hučí a jde od něho vítr*.

2. Spojka **или** může také stát až před druhým, třetím... členem vylučovacího spojení nebo jen před členem posledním; ostatní členy jsou pak spojeny beze spojky. Нарѣ. Слезы сами лились из глаз её, она утирала их уголком платка, *или* смахивала рукой, *или* обтирала ладоною. Fадѣев *Slzy jí samy текly z očí, utírala je cёрпком каресніку nebo odhazovala rukou nebo rozтирала длани*.

3. Ruština nemá jednotnou spojku odrovnávací našemu *ani*; **ni** se užívá jen jako spojku orakované s významem vyútkacím jako české *ani — ani*; jednotnicné **ni** má jen funkci záporné vyútkací částice (Ni mágu nazáti!).

4. První část spojky **ли — ли** se může orakovat u několika členů; u posledního bývá **ли**, sr. Гуж ли, седьма ли, замор ли, шкворень ли *ли* podoroже что — всё у Полкина Ильича место себе находило. L. Tolstoj.

405 **Podřadící spojky s odkazovacími slovy ve větě hlavní.** Z pořadících srojek se blíží dvojitým **ту**, kterým odrovnádají na začátku hlavní věty odkazovací částice nebo souřadící spojky. Takové srojení je však možné jen tehdy, když vedlejší věta předchází řád hlavní, a ani pak není nutné; v ruštině je však častější než v češtině. Nejblížejší jsou tyto příklady:

У souvětí časové (nejbližší část):

когда — **то**, **когда** — **так**, **когда** — **(tu, tak):*** Когда я ближе присмотрелся к этим людям, то сразу понял, что воевать буду только с ними вместе. Увэсигага *Когда jsem přívzhlédl těmto lidem, rozhodl jsem, že bojovat budu jen společně s nimi.* - Когда я пью, так трезвых не люблю. Рушкін *Когда пью, немам стізітиже їди рад;* **как** — **так**, **как** — **так**; Бывало, как он на меня глянет, так у меня по спине бьют кошка хвостом поведег. Корленко *Когда же се на мне ролівал, (tu) јакко бу ми тваз рједвїл ро задещ.*

У souvětí říčinném: **тáк как** — **то**, **протоже** — **о**: *Тáк как студенту в 6 или 7 месяцев остался я веройте в бездействии, то жегал бы я проветил своё время в Париже.* Рушкін *Протоже рїшїтїх в недо 7 мїсїцї зїстани аси неїтїмї, сїтїл бужь тато дови стравїт в Парижі.*

У souvětí rodminkovém (velmi často):

если (**если**) — **то**, **так**, **jestliže** — (**ра**, **теды**, **так**): *Если же никого не было дома, то я оставался и ждал.* Сечов *Jestliže neбул нікого дома, зїстал jsem...* - *Если в его дега носа не совать, так и он такому человеку пакости не сдѣлает.* Сечов *Когда жловек нестїка нос до jeho вїсїл, так ми ани он неидїлї жадно не-рїтїемност.* - *Если кому неловко это молчание, так разговоривайте!* L. Tolstoj *Jestliže je toto мїсїнї нїкомї нерїтїемнї, так мїшвїт!*

когда — **то**, **так**: *Когда ты Швábрина хочешь повесить, то уж на той же виселице повесь и этого молотца.* Рушкін *Когда ж хочєш*

*) Častěji je tu příslovce **тогда**, ale jeho užití není závislé na pořadí vět, takže již patří do následující skupiny.

повесит Шваргина, так уж повес... - *Когда уж дело пошло на сочинение, так пускай каждый раскряжес что-нибудь, непременно выдуманное.* Тургенев *Когда уж jsme se dostali k умїствїнї, так аť каждý нечо вуривїе...*

раз — **то**, **так**: *Уж раз мы начали говорить, то лучше договорить всё до конца.* Курпін *Когда уж jsme začali мїшвїт, так je lépe domluvit všechno до konce.* - *Также, раз уж возмьмуется за дело, так поведайт его до конца.* Сајковскї *Тakovї když se do něčeho даїї, так to také dokončї.*

У souvětí říčinném:

хотя (**хоть**) — **а**, **но**, **да**, **однако**, **всё же**, **а́кколи** — **рјесе** (*): *Хотя тожъ ещё живёт, но совершенствуется только правда.* Горкї *А́кколи леж јешѣ жїїе, рјесе се здокондїїе јен правда* - *Хотя их байдира была пустаја, всё же они не могли утнаться за байдирой Дѣка.* Сјомшїкин. *А́кколи јейїх ваїдара була рїадїна, рјесе не-могли стачїт...*

У souvětí zřetelovém:

что касается — **то**, **рокид** *їде о* — **(tu):** *Что касается Кїги, то она вначале была обескуражена замкнутостью и юношеской застенчивостью Травкина.* Казакеви *Рокид їде о Кїгї, та була з робїткї шведена до розрїкї Травкиновои узарїемостї а јмошкїою остїхавостї.*

К těmto турїм souvětї se řadí i souvětї časové s **как** — **как**, **сбывае** — **(уж)**: *Но едва только он отъехал от Багратиона, как сїлы изменили ему.* L. Tolstoj *Але сбывае роодїел...* (Sr. i souvětї časová s **не прошло** — **как**, **не успел** — **как** apod. V. II § 367.)

Velmi často odkazují ve větě hlavní na větu vedlejší ukazovací zájmena, příslovce a celé výrazu, které той se spojkou souvztažné dvojїсе. Nejčastěji se јїх užívá tehdy, když je věta řídící na prvním místě; pak stávají obvykle na јїм концї, bezprostředně před spojkou. Ale mohou stát i на јїм místě ve větě řídící a užívá se јїх i рїї јїмем роїадї vět. Нарр. Она не скрываета мога, что Васїлий ей нравїтся. Воговиков *Нескрываета, же се јї Васїлїї лїї.* **) - *Только тогда поднята тренициция, почти умоляющїи*

*) I v češtině se tu užívá ještě v minulém století *však*. Sr. *I а́кколи si všichni умїлї, же вшєможнїе се видои брани, абу неустїлї: вшак непросрїло нїс, уснїлї zas.* Ербен.

**) V obsahovém souvětї se užívá odkazovacího zájmena, podobně jako v češtině, zpravidla tehdy, když vedlejší věta zastupuje předmět první (t. j. v јїмем рїадї než čtvrtím).

взгляд на пришёдшего человека, *когда* тот остановился рядом с ней. Тургенёв *Терве тебду розведла...* *роhled na příchozího, když se zastavil u ní.* - Насилие, как видите, ещё *потому* гнусно, *что* онó развращает даже посторонних и равнодушных зрителей его. Горкiй *Насили́ је такé proto hnušné, že kazí...* - Было так темно, *что* Вáря с трудом различала доро́гу. Гаде́ев *Була такóва тма, же...* - Млечный путь вырисовывается *так* ясно, *как* *будто* его пёред праздником помыли и потёрли снегом. Сечов... *так* *яснэ* *яко* *кдыбу* *ji...* *vydbrhli...*

406 **Слоžené a jednoduché spojky.** Odkazovací slovo nebo výraz se může přesunout na začátek věty vedlejší před spojku a splynout s ní v jeden celek; tak vznikají složené spojky. V češtině je jich málo (*dříve než, takže, protože, zatím co*), kdežto v ruštině jsou velice hojné a stále jich přibývá. Příší se sice zvlášť a často se rozdělují pauzou (v písmě čárkou), ale významově tvoří už většinou jedinou celek, v němž jednotlivá slova odkazovacího výrazu ztrácejí svůj věcný význam. Tak např. spojky *благодаря тому* *что* se užívá i k vyjádření přičiny než důvodu: Благодаря *тому*, что лето очень жаркое и сухое, понадобилось поливать каждое дерево. Сечов *Protože léto je velice horké...* Složené spojky a spojkové výrazy tohoto typu vyjadřují velmi přesně odstíněné významové vztahy, proto se jich hojně užívá ve stylu odborném. Ale jsou dosti časté i v krásné literatuře. Užívá se jich v těchto typech souvětí podřadného:

- v souvětí časovém: **после того как, с тех пор как; перед тем как, до того как; прежде чем, раньше чем, прежде нежели;**
- v souvětí účelkovém: **так что;**
- v souvětí důsledkovém: **в результате того что;**
- v souvětí srovnávacím: **подобно тому как;**
- v souvětí příčinném: **так как*** *потому что, из-за того что, благодаря тому что, вследствие того что, в силу того что, благодаря тому что, в связи с тем что, тем более что, затём что;*
- v souvětí účelovém: **для того чтобы, с тем чтобы, затём чтобы (с той целью чтобы** *neustrnulo ještě plně ve spojku);* *пřívodem sem patří též omezovací spojky účelové, které se skládají z příslowce a kondicionálové částice (splynutí je tu však revně):* **лишь бы, только бы, jen aby;**
- v souvětí odprovovacím: **между тем как, в то время как, тогда как;**
- v souvětí зřetelovém: **по мере того как.**)**

*) Tato spojka sem sice patří podle původu, ale nelze ji už rozdělit pauzou. **) Vedle toho se užívá ve větě hlavní i jiných odkazovacích výrazů, ale ty se spojkou nesplynávají, ačkoli se někdy složeným spojkám blíží. Sr. např. účinkové *до того, что*.

Напř. *После того* как началась война и завод перешёл на оборонные заказы, останóвка пёхов на сýтки оказа́лась невозможной. Поров *Кдыž зачала война а завод přешёл...* - *Вследствие того, что* не все условия были учтены, опыт не удался. Z odborné literatury *V důsledku toho, že nebyly vzaty v úvahu všechny okolnosti...* - *Для того чтобы* они поняли нашу правду скорее, мы должны идти вперед. Z tisku *Абу рохорили...* - Отдельные МТС получают излившее количество запасных частей, *в то время как* в других, машинно-тракторных станциях их недостает. Z tisku *Једноttivé STS dostávají збытёné množství rezervních součástí, zatímco jiným se jich nedostává.* Další doklady a poučení о přesném významu jednotlivých spojek viz v příslušných kapitolách *Skladby*.

Обecné platí, že při překladu je nutno užívat odpovídajících českých odkazovacích výrazů velmi opatrně, pouévadž se u nich slovní význam neseťel do té míry jako v ruštině.

Ruština má hojněji než čeština i druhý typ složených spojek, které vznikly splynutím spojky s příslovcem, patřícím původně do věty vedlejší (sr. české *jakmile*): je to obsahová a srovnávací spojka **как будто** a časové spojky **как только, как скоро** (zast.), **только что, чуть только,*** **лишь только, едва только, едва лишь, чуть лишь; plně ještě** v jedinou spojku **спlynulo как вдруг, když tu**.

Напř. Полярное лето промелькнуло, *как будто* его совсем не было. S jomuškin (*пřeletělo, jako кдыбу víbec nebylo*) - *Как только* вернулся директор, новый режим нагрёва слитков был проведён *приказом* по заводу. Поров *Јакmile се вратил ředitel, byl pouý zpřес nahřívání slitků zaveden závodním обěžníkem*.

Součástí složených spojek se stává v ruštině i kondicionálová částice **бы**. Ve spojkách **чтобы, aby, že by, дабы, абы** (zast. lid.), **кабы, кдыбы** (zast.) se píše dohromady jako v odpovídajících spojkách českých, jinde zvlášť: **как бы, будто бы, как будто бы, jako бы; если бы, хотя бы, добро бы, лишь бы, только бы.**

Напř. Ей снится, *будто бы* она идёт по снеговой поляне. Раšкин *Здá се jí, jako by šla (že jde) po sněhovэ planině* - *Если бы* я был где-нибудь госудáрь, я бы дал повеление жениться всем, решительно всем. Gogol *Кдыбыч был někде пановнікем, дал быч розказ...* V protikladu ke spojkám složeným se ostatní spojky nazývají **jednoduché**.

*) Tato spojka i další časové spojky zde citované vznikly spojením dvou příslovci, z nichž prvé nabylo funkce spojky a druhé jeho význam zesiluje.